

Rondwandeling 5: Om de West van MD (25,4 km)

De lange afstand rondwandeling 'Om de West van Midden-Delfland' is 25,4 km lang. De route voert langs de Duifpolder, rondom de Broekpolder, door de Commandeurspolder, de Dijkpolder, de Oude Campspolder, langs het Kraaiennest en door de Dorppolder terug naar Schipluiden. Een afwisselende route door polder en weilanden, langs vaarten en sloten, over kades en dijken door bos en park.

Routebeschrijving

De routebeschrijving van de wandeling maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route daarvan afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij: www.meldpuntroutes.nl.

Scan de QR-code voor een export van de route in GPX-formaat.

Vaartijden veerpont De Kwakel: van mei tot sept dagelijks van 11.00h- 17.50h, van apr tot okt weekend en feestdagen van 11.00h – 17.50h. Zie ook: vaartijden-De-Kwakel

Als startpunt van deze rondwandeling is gekozen knp 17, de Valbrug in Schipluiden.

Start: knp 17: Valbrug. Via knp 51, over de trambrug naar knp 46, 85, 89. Met de Trekschuit naar knp 83. Vervolgens naar knp 52, 71, 68, 27 en knp 37.

Knp 37: over de brug naar knp 23 ri knp 28. Vlak voor knp 28 RA over een breed zandpad (Klokbekerp) naar knp 43 en knp 3. Vermijd net na knp 3 de aftakking naar links ivm mogelijke wateroverlast. Aan het eind van het Klokbekerp LA, via het Vlaardinger Cultuurpad naar knp 59, 64 en 75. Vervolgens met veerpont 'de Kwakel' naar knp 18. Als de veerpont niet vaart (zie vaartijden) zie routesuggestie: *.

Knp 18: naar knp 67, langs de linkeroever van de Kwakel naar knp 88, over het Doelpad naar knp 37, 66.

Knp 66: naar knp 15, over Klein Huis te Velde en het Dijkpolderpad naar knp 59, 74, 16, 56, 76, richting knp 81 maar bij de 1^e T-splitsing RA: van der Houckweg, voor de brug LA, na 50m bij de volgende brug RA: knp 78. Van 1 feb tot 1 aug: zie routesuggestie **, anders naar knp 59, 40.

Knp 40: naar knp 52, 79, 17. *Het eindpunt is bereikt.*

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggestie

Deze is op de kaart aangegeven met een stippellijn.

* : Als veerpont De Kwakel niet in bedrijf is: vanaf knp 75 via 64 naar knp 57, 63, 46, 68, 78 naar knp 66 in Maasland Centrum. Vervolg de oorspronkelijke route, zie Routebeschrijving.

** : Van 1 feb tot 1 aug: van knp 78 via knp 31 naar knp 40. Vervolg de oorspronkelijke route, zie Routebeschrijving.

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruigen en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruigen gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

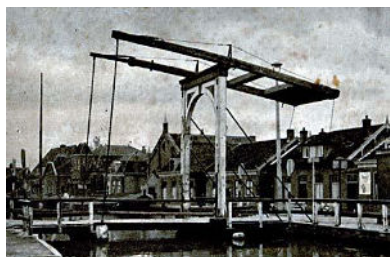
De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart. De rode volgletter wordt hierbij gebruikt als referentie.

A. Schipluiden

Tot ver in de 20e eeuw bestond het dorp Schipluiden eigenlijk uit maar twee straten: de Dorpsstraat, langs het water de Gaag, en daar dwars op, over de Valbrug, de Keenenburgweg richting heerlijkheid Zouteveen. Geleidelijk aan heeft Schipluiden haar huidige vorm gekregen met een reeks woningbouwprojecten die met tussenpozen zijn uitgevoerd. De naam komt van Scipleda; lede betekent watergang. Schipluiden is de eerste Cittaslow gemeente

in Nederland: <https://www.cittaslow-nederland.nl/>

B. Valbrug

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd de houten ophaalbrug uit 1862 vervangen door de huidige metalen brug.

C. Trambrug

De ijzeren trambrug over de Vlaardingerwaard is in 1911-1912 door Werkspoor Amsterdam gebouwd ten behoeve van de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij. De tuinbouw in het Westland ging voor de afvoer van de producten gebruik maken van het railvervoer. Het lijkt of er twee bruggen in elkaar zijn geschoven, maar het is een typisch voorbeeld van een 'boogligger'. De belasting van de rijvloer van

de brug wordt op de boog overgebracht door de hangers (de verticale balken). De voetpunten van de boog zijn door trekbanden verbonden, waarmee de zijdruk wordt opgevangen. De portalen vormen de verbinding van alle horizontale delen van deze 60 meter lange brug. Aan de kant van de Vlaardingsekaade rust deze op een paar grote rollen van gesmeed gietstaal. Ze maken het mogelijk dat de brug 'werkt'. De brug heeft tot 1 januari 1968 dienst gedaan als trambrug. Sinds 1974 is hij als fietsbrug in gebruik.

D. Vlaardingerwaard

Vanwege zijn slingerende vorm zal het zuidelijk deel van de Vlaardingerwaard van oorsprong een natuurlijk water zijn. Het noordelijke deel is grotendeels gegraven. De Vlaardingerwaard was een grafelijk water waarvoor jaarlijks pacht moest worden betaald in de vorm van 200 snoeken, af te leveren aan het Hof in Den Haag. De Vlaardingerwaard heeft eeuwenlang als belangrijkste taak gehad het overtollig water uit het gebied van Delfland weg te voeren naar de

winter 2011 / 2012

sluizen in Vlaardingen en later, na het graven van de drie Vlieten in de 14e eeuw, naar Maeslantsluys (Maassluis). Langs de Vlaardingerwaard is door de stad Delft op de oostkade een trekpad aangelegd als onderdeel van de trekschuitroute van Delft naar Maassluis en Vlaardingen. Van 1645 tot tegen het eind van de 19e eeuw waren er officiële veerdiensten met trekschuiten. Daarna werden deze door particulieren tot na de tweede wereldoorlog voortgezet, zij het steeds meer met motorschuiten. **Zelfbedieningspont De Trekschuit.** De zelfbedieningspont De Trekschuit voorziet in de verbinding tussen de Duifpolder en de Zouteveense Polder. Hij brengt je op jouw eigen kracht over de Vlaardingerwaard. De pont is het hele jaar beschikbaar (behoudens bij ijsgang).

E. Molen Korpershoek

Even buiten het dorp staat molen Korpershoek. Al vóór 1541 heeft op deze plaats een molen gestaan. Omstreeks 1625 werd deze vervangen. Helaas brandde deze tot de grond toe af in 1945.

F. Zelfbedieningspont de Trekschuit

De zelfbedieningspont De Trekschuit voorziet in de verbinding tussen de Duifpolder en de Zouteveense Polder. Hij brengt je op jouw eigen kracht over de Vlaardingerwaard. De pont is het hele jaar beschikbaar (behoudens bij ijsgang).

Rechthuis Zouteveen

G. Rechthuis Zouteveen

Aan de Vlaardingerwaard ligt nog steeds 't Schouw of Rechthuis van Zouteveen. Het was eigenlijk een boerderij annex herberg waar een ruimte was ingericht voor o.a. de burgerlijke stand.

De plaats lijkt onlogisch, maar indertijd waren de polderwegen nog niet verhard en vaak slecht begaanbaar door regen of sneeuw en kwam men veel makkelijker per schuit. Tegenwoordig is hier een B&B gevestigd.

H. Vlietlanden

Ingeklemd tussen de Vlieten vormden de Vlietlanden kennelijk een te gering oppervlak om van een kade te voorzien en te bemalen.

Het gebied is wel ontgonnen, er lopen sloten en greppels door. Tot aan het eind van de 16e eeuw

stonden er boerderijen, maar daarna werd het boezemland vooral gebruikt als hooi- en rietland. De natuurwaarde is hoog, met in elk seizoen kenmerkende plantensoorten en kleuren. In het vroege voorjaar de gele dotterbloemen, daarna het violet en paars van orchideeën en moeraskartelblad met witte toeven veenpluis. In de zomer is het vlietland rood van de moeraszuring. Maar ook in de winter hebben de Vlietlanden een onmiskenbare charme.

Tekening A. Rademaker: Holy ca 1700

I. Vlaardingen Holy

Vlaardingen-Holy is het deel van Vlaardingen ten noorden van de A20 en is genoemd naar de vroegere ridderhofstad Holy, rond de voormalige hoeve "Holi-erhoek" aan de Holyweg. Het oudste -zuidelijke - deel van deze wijk stamt uit de jaren '60 van de vorige eeuw, het noordelijke deel uit de jaren '80-'90.

J. Broekpolder

De Broekpolder werd in de jaren '70 van de vorige eeuw bestemd voor stadsuitbreiding van Vlaardingen. De vaak van generatie op generatie in de Broekpolder boerende bevolking moest wijken om ruimte te bieden aan de groeiende stad. Het opgespoten Rotterdamse havenslib bleek echter zwaar vervuild, en woningbouw was geen optie meer. In 2009 kwam er een Integraal Inrichtingsplan Broekpolder dat voorzorg in de ontwikkeling van de polder tot recreatiegebied dat aansloot op de verdere natuurontwikkelingen in Midden-Delfland. Het gebied is ontsloten met paden voor fietsers, wandelaars en ruiters. Vrijlopende runderen zorgen voor de begrazing.

Schotse hooglanders in Broekpolder

K. Educatief Archeologisch Erf

In Vlaardingen zijn meerdere archeologische vondsten gedaan uit verschillende tijdperken. Op het Educatief Archeologisch Erf herleven deze vondsten doordat hier reconstructies van diverse relictten uit die tijden worden opgetrokken: uit de prehistorie, uit de Romeinse tijd, uit de Middeleeuwen en uit de vroegmoderne tijd. Om die gebouwen heen wordt bijbehorend landschap aangelegd. In 2018 speelde

Reconstructie van een huis uit de tijd van de Vlaardingencultuur

het Educatief Archeologisch Erf een rol bij de herdenking van de 'Slag bij Vlaardingen' (1018).

Voor meer informatie en openingstijden: <https://www.masamuda.nl/>.

L. Veerpont De Kwakel / Kwakelweg / Kwakel-brug

Een kwakel, ook wel kwakeltje of kwakkel genoemd, is een hoge smalle voetgangersbrug, met een vlak middengedeelte en aan weerszijden schuine plankieren met gespijkerde dwarslatten.

Langs de schuine planken en het platte dek zijn houten leuningen aangebracht. Deze bruggen zijn vaak onderdeel van een voormalig trekvaarten-stelsel. Ze stonden meestal op de kruispunten waar twee vaarten bij elkaar kwamen.

Kwakelbrug en Doelpad

M. Doelpad (kerkepad)

In het Midden-Delfland gebied zijn verschillende kerkepaden of delen ervan nog steeds of weer opnieuw in gebruik. De oude paden verbonden de verschillende buurtschappen met een centraal gelegen dorpskern waar al vroeg de kerk(en) en scholen lagen, in dit geval Maasland.

De parochie van Maasland omvatte in de 13e eeuw een enorm gebied waartoe ook de omgeving van De Lier, Schipluiden en 't Woudt behoorde, evenals de Zuidbuurt. Zie ook Dijkpolderpad.

N. Maasland

De huidige dorpskern van Maasland is ontstaan in de 12e eeuw, nadat een eerdere nederzetting bij een stormramp was weggespoeld. De Oude Kerk (vroeger de Hervormde Kerk) staat op een hoge plaats aan de Gaag waar eerder een burcht van de Ridderlijke Duitse Orde, een charitatieve organisatie, heeft gestaan. De contouren van de vroegere palissade zijn herkenbaar aan de rondgang om de kerk.

Maasland, kerk en Commandeurshof; detail kaartboek Jan Jansz. Potter (ca 1530-1590), landmeter en kaart-tekenaar van Delfland

O. Kerkplein, Kerkstraat

De kerk is laat-gotisch en gebouwd vanaf het midden van de veertiende eeuw tot ca. 1500, gewijd aan Maria Magdalena. In de westgevel van de toren een natuurstenen ingangspartij uit 1770. In 1945 brandde de kerk geheel uit maar werd in 1948-1954 hersteld, waarbij alle vensters hun bakstenen harnassen (stij-

len en traceringen) terugkregen. Tegen de zuidgevel een driezijdig gesloten doopkapel. De ronde vorm van het Kerkplein zou ontstaan zijn uit een middeleeuwse ringwalburcht. Aan het plein liggen diverse karakteristieke panden. Zo is Kerkplein 6 een hoog pakhuis met kantoor, gebouwd aan het eind van de negentiende eeuw. Kerkplein 2 is een statig witgepleisterd achttiende-eeuws huis met twee geknotte lindebomen ervoor. Het pandje Kerkstraat 3 (achttiende eeuw) heeft in de zijgevel twee kleine kruiskozijnen, waarvan aangenomen mag worden dat ze uit een ouder huis afkomstig zijn. Het statige huis Kerkstraat 4 werd in 1841 gebouwd. De mooie voordeur omlijsting heeft Empire-console. De Kerkstraat wordt afgesloten met een dubbel smeedijzeren hek met hardstenen palen en twee ijzeren boogjes.

P. Commandeurspolder en -kade

De polder en kade zijn genoemd naar de Commandeur van Maasland. De grote en rijke Duitse Orde, één van de grote geestelijke ridderorden, bezat veertien commanderijen. De commanderijen waren kleine beheerscentra met eigen inkomsten uit voornamelijk

pacht en kerkelijke inkomsten (aan veel commanderijen was een parochiekerk verbonden). De commandeur bestuurdde het geheel en de op de commanderij levende priester- en ridderbroeders wijdden zich aan gebed en het beheer van de goederen. In 1241 vestigde de Ridderlijke Duitse Orde zich op Maaslands grondgebied, in de Oude Camps-polder. In 1365 verhuisde de orde naar de Commandeurshof naast de dorpskerk. Graaf Willem II schonk het patronaatsrecht van de dorpskerk aan de orde. In de 14e eeuw werd vanuit Maasland ook de nederzetting Maaslandsluys bestuurd.

Q. Dijkpolder/Dijkpolderpad

De naam Dijkpolder, in 1391 nog "Ommedijcker-polder" genoemd, verwijst naar de aangrenzende Maasdijk. Door de klei- en zandbodem is deze polder goed geschikt voor akkerbouw. Het Dijkpolderpad dat daar doorheen loopt is een kerkepad, net als het Doelpad. Het pad verbindt de Westgaag met het centrum van

Maasland en werd gebruikt door kerkgangers, ambachtslieden en schoolkinderen.

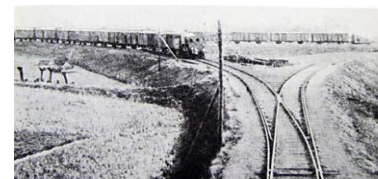

Westgaag nr. 100

elders gebruikelijk.

R. Westgaag

De Westgaag is een restant van de oude kreek de Spartel, een naam uit de prehistorie of uit de Romeinse tijd. In die tijd was de Spartel een belangrijke verbinding tussen Voorburg/Den Haag en de Maasmond. De boerderij op nr. 100 heeft een kern die uit de 16e eeuw stamt. De boerderijen hadden een gemengd bedrijf; enkele hebben een werkruimte in het voorhuis waardoor de voorhuizen breder zijn dan

S. Maaslandse Dam

Een straat- of plaatsnaambord staat er niet. Maar de kruising met de oude (stoom)tramdijk en de weg die van de Oost- en Westgaag naar Maasland loopt noemt men in de volksmond 'Maaslandse Dam'. Dit verkeersknooppunt is oorspronkelijk aangelegd in

het begin van de 20e eeuw. De Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM) had inmiddels al een compleet railnetwerk aangelegd in het Westland met verbindingen naar Den Haag en Delft. In 1917 werd de driehoek Maaslandse Dam voltooid. Deze driehoek maakte het mogelijk om direct vanuit De Lier naar Maasland/Maassluis te rijden. De kassen die hier langs de dijk stonden zijn gesloopt ten behoeve van woningbouw.

T. Kralingerpad

Oorspronkelijk een tracé van de WSM, de Westlandse Stoomtram Maatschappij. Omstreeks 1912 werd de tramweg vanuit De Lier doorgetrokken naar Maassluis en Delft. In 1925 werd hier het personenvervoer gestaakt; eind 1967 ook het goederenvervoer. Sinds 1974 is het tramtracé als fietspad in gebruik.

Burgerdijkseweg als een dijk in het landschap

U. Burgersdijk

De Burgersdijkseweg was een oude dijk langs de getidekreek de Lee. De Lee of Lierwating (vroeger Lier of Liora, wat 'de heldere' betekent) is een riviertje dat door het centrum van De Lier stroomt. De plaats-naam De Lier is hiervan afgeleid. In Schipluiden is de waterloop via de Zijde met de Gaag en Vlaardingervaart verbonden.

V. Boerderij 't Kraaijenest

Volgens deskundigen moet de huidige vorm van het erf van deze boerderij al in de vroege middeleeuwen zijn ontstaan. Tussen 1000 en 1250 werden zogenaamde "mottekastelen" opgericht, waarmee men zijn bezittingen tegen ongewenste indringers wilde beschermen. Rond het erf werd een gracht gegraven; met de uitgegraven grond werd het erf opge-

hoogd, waarna een houten toren werd opgericht. De vorm van het erf en de beschermde ligging is tot op de dag van vandaag bewaard gebleven. De oudste vermelding dateert uit 1372 wanneer de boerderij in een testament wordt beschreven. De naam van de boerderij is dan nog Diepenburg. De naamsverandering naar 't Kraaijenest is volgens de overleveringen gekomen toen de boerderij eens in zijn geheel afbrandde en er nog slechts een kraaiennest was overgebleven. Op de kaart van Kruius uit 1750 is 't Kraye Nest al terug te vinden. Naar wordt aangenomen dateert de huidige bebouwing van rond 1850. In 1990 is de stal verbouwd en in gebruik genomen als B&B.

W. Kraaiennest / calamiteitenberging

De naam van de plas is afgeleid van de nabij gelegen boerderij (zie hierboven). Dit gebied heeft behalve een recreatieve functie, ook een functie als waterberging. In het kassengebied van het Westland is bij grote regenval, waarbij het regenwater nauwelijks de kans heeft om in de grond te worden opgenomen, grote behoefte aan meer oppervlakteberging.

Kreekruggen in Dorppolder

X. Dorppolder

De naam Dorppolder is afgeleid van Huis ten Dorp, het kasteel van het geslacht Van Dorp. De naam Dorp is al heel oud en kan een Germaanse oorsprong hebben (thurp betekent dorp of nederzetting).

Boerderij in 't Rietveld

Y. Boerderij In 't Rietveld

Verscholen langs de Zijde ligt de monumentale boerderij Korpershoek. Het is een van de oudste monumenten van Schipluiden. Rond 1600 werd de boerderij gebouwd op een kleirug. De fraaie oprijlaan leidt naar het erf van de boerderij met de oorspronkelijke naam: 'Rietlanden'. De naam is later veranderd in 'Korpershoek' dat verwijst naar de paaiplaats van

karpers, tegenwoordig heet de boerderij 'In 't Rietveld'. Het vijfhoekig stenen gebouwtje dat

met riet is bedekt is de karnmolen. Hierin liep vroeger een paard om de karnton, die binnen in het 'boenhok' stond, aan te drijven.

Z. De gasoliepomp

Tegenover café De Vergulde Valk staat een oude gasoliepomp, tegenwoordig een gemeentelijk (industriëel) monument. Na de Tweede Wereldoorlog konden hier de talrijke passerende groenteschuiten tanken. Na het grotendeels verdwijnen van de vrachtautoren kwamen alleen nog de boeren met hun tractor voor de (goedkope) brandstof. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is de pomp afgedankt nadat bleek dat er door lekkage liters water in zaten. In 1985 is deze pomp gerestaureerd.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt deel uit van een serie van 15 lange afstandsroutes, voor het eerst gepubliceerd in de periode 2015-2020. De serie is gemaakt door Jos van der Heide van de werkgroep Paden van de Midden Delfland Vereniging in samenwerking met de vereniging Te Voet. In 2024 zijn de routes geactualiseerd. Bij deze bewerking is tevens dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>